

Ontwikkelingslijn: Zelfstandige leerhouding
Ontwikkelingsveld 3: Begeleid zelfstandig leren
Eigenaren: Anneke v.d. Kolk / José Smit

Doel

Het ontwikkelen van een zelfstandige leerhouding bij leerlingen. Hierbij gaat het niet zozeer om het leerkrachtonafhankelijk werken, maar meer om de mogelijkheid, die leerlingen geboden wordt om zelf mee het leerproces te sturen en bij te stellen.

Toepassingsgebied

Deze procedure heeft betrekking op het zelfstandig leren dat de leerlingen binnen hun dag-, meerdere- of weektaak krijgen opgedragen en op het keuzewerk dat ze kunnen maken.

Algemeen

In het kader van effectief / efficiënt onderwijs krijgt de leerling een steeds actievere rol, waardoor succeservaringen opgedaan kunnen worden.

Zelfstandig leren krijgt meer aandacht, omdat:

- de samenleving steeds meer om vormen van leren vraagt, die levenslang meegaan;
- een deel van de nieuwe leer- en hulpmiddelen maken het mogelijk dat leren ook buiten het lokaal zonder instructie van de leerkracht plaatsvindt;
- het inzicht groeit dat leerprestaties toenemen als de aandacht verschuift van leerproduct naar leerproces. Als de leerlingen zich actief bezighouden met hun leerproces nemen de leerresultaten toe. De leerkracht wordt begeleider van het leerproces en heeft als taak om de leerlingen tot leren aan te zetten: ze aan te spreken op hun (vaak nog te ontwikkelen) vermogen actief en bewust te gaan leren, in een doorgaande lijn.

Voor het zelfstandig leren, dienen de leerlingen over een aantal leerfuncties te beschikken. Deze leerfuncties staan in een zekere rangorde tot elkaar. Zo vraagt het kunnen evalueren een zekere mate van oriëntatie- en beoordelingsvermogen van de leerling. In welke leeftijdsgroep aan welke leerfuncties expliciet aandacht moet worden besteed is arbitrair: eenmaal aangeleerde leerfuncties in lagere groepen dienen ook onderhouden en verdiept worden in hogere groepen.

Succesindicatoren

Binnen de school is een planningssysteem. Daarnaast wordt, mede in het kader van de voorspelbaarheid in leerkrachtgedrag, gebruik gemaakt van middelen voor tijdsaanduiding (timetimer), dagritmekaarten en weekroosters.

Toetsing succesindicatoren

Bovengenoemde succesindicatoren zullen jaarlijks in september worden geëvalueerd. Ook de betreffende leerfuncties worden dan besproken.

Bijbehorende documenten (bijlagen)

1. leerfuncties
2. eindprofiel leerfuncties groep 8
3. schoollijn begeleid zelfstandig leren
4. uitgewerkte versie van schoollijn begeleid zelfstandig leren
5. formulieren zelfstandig leren groep 3 t/m 8

Bijlage 1 Leerfuncties

Kiezen

Kiezen is een proces waarbij leerlingen geleerd wordt zelfstandig afwegingen te maken en prioriteiten te stellen. Een eindsituatie is die waarbij de leerlingen hun keuzes kunnen motiveren; leuk en beter voor mijn eigen leerproces.

Registreren

Registreren is een administratieve orderingsactiviteit en bedoeld overzicht te behouden over taken waarvoor de leerling zelf verantwoordelijkheid draagt.

Oriëntatie

Oriënteren helpt leerlingen hun positie te bepalen ten opzichte van de leertaak. Waar gaat de stof over, zou ik het zelf kunnen of heb ik instructie nodig, hoe zal ik het aanpakken? We stellen ons voor dat jonge leerlingen bewust worden gemaakt door voorbeeldgedrag van leerkrachten. De eindsituatie is die waarbij de leerling vanuit zichzelf dergelijke vragen opwerpt.

Routing

Routing beschrijft hoe leerlingen zelf een logistieke volgorde kunnen bepalen bij de taakuitvoering. Het aspect 'tijd' speelt hierin nog geen nadrukkelijke rol.

Samenwerken

Hierbij staat de vraag centraal hoe de leerling om gaat met problemen binnen de taakuitvoering en de rol die klasgenoten kunnen spelen bij het oplossen ervan.

Planning

Planning betreft het kunnen opzetten van een logistieke volgorde in taakuitvoering waarbij er rekening gehouden moet worden met de factor tijd en belang van de taak.

Beoordelen

Deze leerfunctie begeleid overdragen betekent dat leerlingen nadrukkelijk uitgenodigd worden (onderdelen van) hun werk zelf na te kijken en vast te stellen of aan de norm is voldaan.

Agenderen

Agenderen is een verzamelbegrip voor planning op de langere termijn (week).

Evaluatie

Evaluatie gaat ten opzichte van beoordelen een stap verder. Niet alleen de vraag of aan de norm is voldaan is van belang, ook speelt hierbij de vraag of leerlingen gestimuleerd worden knelpunten bij de taakuitvoering te benoemen en aan te geven hoe zij bij soortgelijke taken doelmatiger kunnen handelen.

Bijlage 2 eindprofiel leerfuncties schoolverlater groep 8

Leerfunctie

Kiezen	De leerlingen zijn in staat een selectie te maken uit het (extra) leerstofaanbod na eindtoets
Registreren	De leerlingen kunnen zelf op hun takenformulier bijhouden waar ze mee bezig zijn en wat ze gedaan hebben
Oriënteren	De leerlingen kunnen zelf aangeven of ze een taak kunnen maken/leren of dat ze instructie nodig hebben
Samenwerken	De leerlingen kunnen iemand vragen om hulp, kunnen hulp aanvaarden en kunnen hulp geven
Routing	De leerlingen kunnen een logistieke volgorde van hun taken bepalen aan de hand van hun motivatie
Plannen	De leerlingen kunnen hun uit te voeren werk in volgorde zetten, waarbij rekening wordt gehouden met tijd en het belang van de taak
Beoordelen	De leerlingen kunnen hun werk zelf nakijken en vaststellen of aan de vooraf gestelde of zelf opgelegde norm is voldaan
Agenderen	De leerlingen kunnen hun weektaak d.m.v. een planningsblad tijdens de week plannen en bijhouden.
Evalueren	De leerlingen kunnen reflecteren op hun eigen taakgedrag met de bedoeling er iets van te leren

Bijlage 3 Schoollijn begeleid zelfstandig leren

Groepen	Systeem	Leerfuncties
Groep 1 en 2	Takenbord	Kiezen Registreren Oriënteren
Groep 3	Dagtaak	Routing
Groep 4	2-dagetaak	Plannen Samenwerken
Groep 5	2-dagetaak	Beoordelen
Groep 6	2-dagetaak	Evalueren
Groep 7	5-dagetaak	Agenderen
Groep 8	5-dagetaak	

Bijlage 4 Uitgewerkte versie van schoollijn begeleid zelfstandig leren

Kiezen	Groep 1	Per week is er meestal een verplicht werkje. De leerlingen kiezen zelf wanneer ze het verplichte werkje doen. Aan het eind van de periode moet het werkje wel af zijn. Deze manier van werken wordt zowel 's morgens als 's middags toegepast.
	Groep 2	Per week zijn er meestal een aantal verplichte werkjes. De leerlingen kiezen zelf wanneer ze de verplichte werkjes doen. Aan het eind van de periode moeten de werkjes wel afzijn. Deze manier van werken wordt zowel 's morgens als 's middags toegepast.
	Groep 3	Vanaf de aanvang tot de herfstvakantie kiezen de leerlingen een extra werkje als er een opdracht af is. Vanaf de herfstvakantie krijgen alle leerlingen twee keer per week een taak met 2 à 3 verplichte werkjes. De werkjes (opdrachten) worden op het bord geschreven. Vanaf januari krijgen de leerlingen een blad met daarop de werkjes. Ze bepalen zelf de volgorde. De opdrachten worden per keer opgegeven. Als alle verplichte opdrachten af zijn, gaan ze keuzeopdrachten maken.
	Groep 4	De leerlingen werken 2x per week zelfstandig, met verplichte werkjes die gelden voor twee dagen. Ze bepalen zelf de volgorde. Alleen bij de computer wordt volgens een leerlingenlijst gewerkt. Als alle verplichte opdrachten af zijn, gaan ze keuzeopdrachten maken.
	Groep 5	Leerlingen kiezen zelf de volgorde. Zelfstandig leren 2x per week. Als alle verplichte opdrachten af zijn, gaan ze keuzeopdrachten maken.
	Groep 6	Leerlingen kiezen zelf de volgorde. Zelfstandig leren 2x per week. Als alle verplichte opdrachten af zijn, gaan ze keuzeopdrachten maken. Ook wordt er gebruik gemaakt van de computer tijdens zelfstandig leren.
	Groep 7	Leerlingen kiezen zelf de volgorde. Bepaalde vakken moeten op een verplichte dag af. Zelfstandig leren 5x per week.
	Groep 8	Leerlingen kiezen zelf de volgorde. Bepaalde vakken moeten op een verplichte dag af. Zelfstandig leren 5x per week.
Registreren	Groep 1 en 2	De leerkracht en leerling registreert.
	Groep 3	De leerkracht en leerling registreert.
	Groep 4	Leerlingen vullen zelf alles op formulier in. Leerkracht schrijft op hoeveel af is.
	Groep 5	Leerlingen noteren zelf wat af is. Leerkracht controleert tussendoor en op het eind.
	Groep 6	Idem groep 5.
	Groep 7	Idem groep 5.
	Groep 8	Idem groep 5.

Oriëntatie	Groep 1 t/m 4	Afhankelijk van de opdracht, samen met de leerkracht oriënteren of zelfstandig door de leerling.
	Groep 5	Leerlingen bepalen zelf wat vind ik een moeilijk/makkelijk werkje. Zelf inschatten.
	Groep 6	Idem groep 5.
	Groep 7	Idem groep 5.
	Groep 8	Idem groep 5.
Routing	Groep 1 t/m 4	Zoveel mogelijk zelfstandig, waar nodig hulp van de leerkracht bij het bepalen van de volgorde van de werkjes.
	Groep 5 t/m 8	Leerlingen kiezen zelf en bepalen hun eigen routing.
Samenwerken	Groep 5 t/m 8	Binnen eigen groepje. Kom je er niet uit, dan meester / juf vragen.
Plannen	Groep 1 en 2	De leerling maakt de planning.
	Groep 3 t/m 8	De leerlingen plannen hun taken zelf. Leerlingen die daar problemen mee hebben, krijgen hulp van de leerkracht.
Beoordelen / Corrigeren	Groep 1 t/m 4	De leerkracht beoordeelt. Bij zelfcorrigerend materiaal ziet de leerling zelf of het de taak goed gedaan heeft.
	Groep 5	De leerlingen kijken het rekenwerk zelf na. Keuzeopdrachten en computer kijken leerlingen ook zelf na. (na-)Controle door de leerkracht.
	Groep 6	Rekenwerk zelf of samen nakijken. Leerkracht kijkt de spelling na, dit wordt samen met de leerlingen nabesproken.
	Groep 7 en 8	Rekenwerk zelf of samen nakijken. Leerkracht kijkt de spelling na, dit wordt samen met de leerlingen nabesproken.
Agenderen	Groep 1 t/m 4	Niet van toepassing
	Groep 5 en 6	Agenderen per dagdeel.
	Groep 7	Agenderen per week.
	Groep 8	Agenderen per week.
Evalueren	Groep 1 t/m 4	De leerkracht evalueert samen met de leerlingen.
	Groep 5 en 6	Op groepsniveau en op individueel niveau m.b.v. in te vullen stencil (hoe vind ik dat ik gewerkt heb?).
	Groep 7 en 8	Idem groep 5.

Groep 3

naam: _____

datum: _____

moet werk

wat eerst?	vak	taak	af geel/paars
	rekenen		😊 / 😞
	lezen		😊 / 😞
	schrijven		😊 / 😞
			😊 / 😞

mag werk

			😊 / 😞
			😊 / 😞
			😊 / 😞
			😊 / 😞

Groep 4

Naam: _____

Datum: _____

Moet werk

Wat eerst	Vak	Taak	Di Rood	Do Paars	Af
	Rekenen				😊 / 😞
	Taal				😊 / 😞
	Lezen				😊 / 😞
	Spelling				😊 / 😞
	Schrijven				😊 / 😞
					😊 / 😞

Mag werk

					😊 / 😞
					😊 / 😞
					😊 / 😞
					😊 / 😞

Groep 5

Naam: _____

Datum:

Moet werk

Welke volgorde	Vak	Taak	Di Rood	Do Paars	Af
	Rekenen				😊/☹️
	Taal				😊/☹️
	Lezen				😊/☹️
	Spelling				😊/☹️
	Schrijven				😊/☹️
					😊/☹️

Mag werk

Welke volgorde	Vak	Taak	Di	Do	Af
					😊/☹️
					😊/☹️
					😊/☹️
					😊/☹️

Hoe ging het? (ikzelf)

Ik heb goed doorgewerkt	😊/☹️
Ik heb netjes gewerkt	😊/☹️
Ik heb hulp gevraagd als het nodig was	😊/☹️
	😊/☹️

Opmerking van de leerkracht

--	--

Groep 6

Naam: _____

Week:

Vakken:	Taken:	Maken?	Geel ma	Roze wo		Afl	Nagekeken
Rekenen		0					
		0					
Spelling		0					
Goed begrepen		0					
Schrijven		0					
Taal		0					
Technisch lezen		0					
Overig:		0					
aardrijkskunde		0					
geschiedenis		0					
natuur		0					
Tekenen							
		0					
Extra	Pc	0					
	Stillezen	0					
	Nieuwsbegrip	0					
Hoe heb ik deze week gewerkt?	☐ goed ☐ kan beter ☐ onvoldoende ☐ anders nl:.....						
Volgende week wil ik:	☐ netter werken ☐ eerder hulp vragen ☐ geen tijd verspillen ☐ zo doorgaan ☐ anders, nl:.....						
Opmerkingen leerkracht	☐ goed ☐ beter de opdracht lezen ☐ kan beter ☐ netter werken ☐ onvoldoende ☐ geen tijd verspillen ☐ ga zo door ☐ eerder hulp vragen ☐ anders						

Planningsblad Zelfstandig leren

Groep 7 en 8

Naam:

Week van	t/m	roze wo	paars do	blauw vr	geel ma	rood di	Af
Redactiesommen							
Cijferen							
Posterboekje							
Blokboek							
Taal do							
Taal vr							
Taal ma							
Taal di							
Spelling WP							
Aardrijkskunde							
Geschiedenis							
Biologie							
Engels							
Verkeer							
Nieuwsbegrip							
Huiswerk							
Hoe heb ik deze week gewerkt?	☐ De planning was goed ☐ De planning kan beter	☐ Het tempo was goed ☐ Het tempo kan beter	☐ De leerstappen goed gebruikt ☐ Leerstappen beter gebruiken				
Opmerkingen meester	☐ Het Planningsblad is goed bijgehouden ☐ Het Planningsblad is niet goed bijgehouden ☐ Je planning was goed ☐ Je planning kan beter ☐ De leerstappen goed gebruikt ☐ De leerstappen moet je beter gebruiken						

